

John Grisham

De oplichters

A.W. Bruna Uitgevers

1

Het was het einde van het jaar, met de gebruikelijke feestdagen, maar er was weinig te vieren in het huis van de Fraziers. Mevrouw Frazier versierde een kleine kerstboom, pakte een paar goedkope cadeautjes in, bakte koekjes die niemand wilde en had zoals altijd *De notenkraker* non-stop aanstaan, terwijl ze dapper in de keuken stond te neuriën alsof het écht een feestelijke tijd was.

Maar dat was dus helemaal niet zo. Meneer Frazier was drie jaar geleden vertrokken, en werd meer veracht dan gemist. Hij was al snel bij zijn jonge secretaresse ingetrokken die, zoals later bleek, toen al zwanger was. Mevrouw Frazier – afgewezen, vernederd, platzak en depressief – had daar nog altijd moeite mee.

Louie, haar jongste zoon, had huisarrest – voorlopig vrij, zou je kunnen zeggen – en had een zwaar jaar voor de boeg nu hij was beschuldigd van drugshandel en zo. Hij deed geen enkele moeite om een cadeautje voor zijn moeder te kopen. Zijn excuus was dat hij het huis niet uit kon doordat hij in opdracht van de rechter een enkelband droeg. Maar zelfs zonder die enkelband verwachtte niemand dat Louie de moeite zou nemen cadeautjes te kopen, want het jaar daarvoor en het jaar dáárvoor droeg hij geen enkelband en had ook toen niet de moeite genomen inkopen te doen.

Mark, de oudste zoon, was even naar huis gekomen tijdens zijn zware rechtenstudie. Hij was weliswaar nog armer dan zijn broer, maar had wel parfum voor zijn moeder gekocht. Hij zou in mei afstuderen, in juli rechtbankexamen doen en in september gaan werken voor een advocatenkantoor in D.C. Dat was toevallig dezelfde maand waarin Louie's proces op de rol stond. Louie's zaak zou echter om twee heel goede redenen niet plaatsvinden. Ten eerste was hij door undercoveragenten betrapt toen hij tien zakjes crack verkocht – dat stond zelfs op video – en ten tweede kon Louie noch zijn moe-

der een goede advocaat betalen om dat probleem op te lossen. In deze kerstvakantie zinspeelden Louie en mevrouw Frazier er af en toe op dat Mark best kon aanbieden zijn broer te verdedigen: het zou toch zeker geen probleem zijn om de zaak tot later dat jaar uit te stellen, nadat Mark was toegelaten tot de balie; het was immers al bijna zover? En zodra hij zijn vergunning had hoefde hij toch alleen nog maar zo'n formele fout te vinden waar je weleens over leest waardoor de aanklacht zou worden ingetrokken?

Er zaten een paar enorme gaten in deze leuke droom, maar Mark weigerde ze te bespreken. Toen duidelijk werd dat Louie van plan was om op nieuwjaarsdag ten minste tien uur op de bank te blijven liggen om naar zeven bowlingwedstrijden op rij te kijken, verliet Mark stilletjes het huis en ging naar een vriend. Toen hij die avond thuiskwam, nadat hij met drank op in zijn auto was gestapt, besloot hij ervandoor te gaan. Hij wilde terug naar D.C. en de tijd doden in het advocatenkantoor waar hij binnenkort zou gaan werken. De colleges begonnen pas weer over een kleine twee weken, maar nadat hij tien dagen naar Louie had geluisterd die zat te klagen en te zeuren over zijn problemen, om nog maar te zwijgen over het non-stop draaien van *De notenkraker*, had Mark het helemaal gehad en kon hij niet wachten om terug te gaan naar *law school* voor het laatste semester van zijn rechtenstudie.

Voordat hij ging slapen zette hij zijn wekker op acht uur. Terwijl hij koffiedronk met zijn moeder vertelde hij haar dat hij nodig was in D.C. *Sorry dat ik iets eerder weg moet dan je dacht, mama, en sorry dat ik je hier alleen laat met je slechte zoon, mama, maar ik ben weg. Ik hoef hem niet op te voeden. Ik heb mijn eigen problemen.*

Het eerste probleem was zijn auto, een Ford Bronco waar hij al sinds *high school* in reed. De kilometerteller was blijven steken op 301.000 kilometer, en dat was al halverwege college gebeurd. De auto had dringend een nieuwe brandstofpomp nodig, een van de vele 'te vervangen onderdelen' op de urgentielijst. Mark slaagde er met tape en paperclips al twee jaar in om de motor, de versnellingsbak en de remmen provisorisch te laten functioneren, maar dat was hem met de brandstofpomp niet gelukt. Die werkte wel, maar met minder capaciteit dan normaal, zodat de maximumsnelheid van de Bronco op vlak terrein 78 km/uur was. Om te voorkomen dat hij op

de snelweg door vrachtwagens werd ingehaald, reed Mark alleen op de provinciale wegen van Delaware en de Oostkust, waardoor de rit van twee uur van Denver naar het centrum van D.C. twee keer zo lang duurde.

Zodoende had hij zelfs nog meer tijd om over zijn andere problemen na te denken. Probleem nummer twee was zijn benauwende studieschuld. Hij had zijn college-opleiding afgerond met een studieschuld van 60.000 dollar, maar zonder baan. Zijn vader, die op dat moment gelukkig getrouwd leek maar ook schulden had, had gezegd dat hij niet verder moest studeren. Hij had gezegd: 'Verdomme, jongen, je hebt vier jaar gestudeerd en hebt al een schuld van 60.000 dollar. Stop met studeren voordat het nog erger wordt.' Mark vond het echter niet verstandig om de financiële adviezen van zijn vader aan te nemen, zodat hij een paar jaar als barkeeper en pizzabezorger werkte en ondertussen steggelde met zijn geldschieters. Achteraf gezien wist hij niet meer waar het idee om rechten te gaan studeren vandaan was gekomen, maar hij wist nog wel dat hij een gesprek had gehoord tussen twee studenten die over belangrijke kwesties praatten en ondertussen stevig dronken. Mark was de barkeeper, het was niet druk in de bar en na de vierde wodka-cranberrysap praatten ze zo luid dat iedereen hen kon verstaan. Van de vele interessante dingen die ze hadden gezegd, had Mark er altijd twee onthouden: 'De grote kantoren in D.C. nemen ongelofelijk veel mensen in dienst.' En: 'Het aanvangssalaris is 150.000 dollar per jaar.'

Niet lang daarna kwam hij een vriend tegen met wie hij op college had gezeten, en die nu eerstejaarsstudent was aan de Foggy Bottom Law School in D.C. De vriend vertelde uitgebreid over zijn plannen om zijn studie binnen tweeënhalf jaar af te ronden en vervolgens voor een dik salaris bij een groot advocatenkantoor te gaan werken. De Feds – de Amerikaanse nationale bank – verstreekte probleemloos studieleningen, iedereen kon zich aanmelden en, ja natuurlijk, als hij klaar was met zijn studie had hij een torenhoge schuld, maar die zou hij binnen vijf jaar hebben afgelost. Zijn vriend vond het in elk geval heel normaal om met deze schuld 'in zichzelf te investeren', omdat hij daarmee zijn toekomstige inkomsten veiligstelde.

Mark hapte in het aas en begon te studeren voor de Law School Admission Test – het toelatingsexamen voor law school. Zijn score

was een niet bepaald indrukwekkende 146, maar dat vond de toelatingsinspectie van Foggy Bottom Law School (FBLS) geen probleem. Datzelfde gold voor zijn nogal lage gemiddelde college-eindcijfer van 2,8. FBLS accepteerde hem met open armen. Zijn aanvraag voor een studielening werd snel goedgekeurd, waarna het ministerie van Onderwijs probleemloos elk jaar 65.000 dollar overmaakte naar Foggy Bottom. En nu, met nog één semester te gaan, zag Mark moedeloos de realiteit onder ogen: na zijn afstuderen had hij een studieschuld – voor college en universiteit, plus rente – van in totaal 266.000 dollar.

Een ander probleem was zijn baan. Op dat moment was de banenmarkt minder sterk dan werd beweerd, en ook minder levendig dan FBLS in glanzende brochures en op bijna frauduleuze websites had doen voorkomen. Afgestudeerden van de beste law schools kregen nog altijd een baan met een jaloersmakend salaris. Maar FBLS was bij lange na geen topfaculteit. Mark had een baan bemachtigd bij een middelmatig advocatenkantoor dat zich specialiseerde in ‘overheidsrelaties’, wat eigenlijk gewoon lobbyen betekende. Zijn aanvangssalaris was nog niet vastgesteld; het managementteam van het kantoor zou namelijk pas begin januari bij elkaar komen om de winst van het vorige jaar te bekijken en pas dan de salarisstructuur vaststellen. Over een paar maanden zou Mark een belangrijk gesprek moeten voeren met zijn ‘salarisconsulent’ over het aflossen van zijn studieschuld en beginnen met de terugbetaling ervan. Deze consulent had al eerder zijn bezorgdheid uitgesproken over het feit dat Mark niet wist hoeveel hij zou gaan verdienen. Mark maakte zich daar ook zorgen over, vooral omdat hij geen enkel vertrouwen had in de medewerkers van het advocatenkantoor met wie hij had gesproken. Hoe hij ook probeerde zichzelf voor de gek te houden, diep vanbinnen wist hij heel goed dat zijn baan helemaal niet zeker was.

Een ander probleem was zijn rechtbankexamen. Door de grote vraag was de D.C.-versie hiervan een van de zwaarste van het land, en afgestudeerden van FBLS waren daar met alarmerende aantallen voor gezakt. Nogmaals, de beste law schools van de stad scoorden goed. Vorig jaar was het slagingspercentage van Georgetown 91 procent en van George Washington 89 procent, maar voor FBLS een armzalige 56 procent. Om te slagen moest Mark nu, begin januari,

meteen in de boeken duiken en de komende zes maanden continu keihard studeren.

Maar daar had hij domweg niet genoeg energie voor, vooral niet in deze koude, sombere, deprimerende winter. Soms drukte zijn schuld als een loden last op hem: lopen ging moeizaam, glimlachen was moeilijk, hij was arm en zijn toekomst, zelfs met die baan, zag er niet goed uit. En dan was hij nog een van de gelukkigen. De meeste studiegenoten hadden wel een lening, maar geen baan. Achteraf gezien had hij het gemopper zelfs in zijn eerste studiejaar al gehoord, en elk semester werd de stemming op school slechter en werden de sombere vermoedens sterker. De banenmarkt verslechterde. Iedereen op FBLS schaamde zich voor de resultaten van het rechtbankexamen. De studieschuld werd steeds hoger. Nu, in zijn derde en laatste jaar, was het niet ongebruikelijk dat de studenten tijdens colleges met de hoogleraren in discussie gingen. De decaan kwam zijn kantoor niet meer uit. Bloggers uitten felle kritiek op de faculteit en stelden keiharde vragen: 'Is dit een grap?' 'Zijn we beetgenomen?' 'Waar is al het geld naartoe gegaan?'

In uiteenlopende mate vond bijna iedereen die Mark kende dat 1) FBLS een kwalitatief slechte law school was die (2) te veel belofde, (3) te veel geld in rekening bracht, (4) een te hoge studieschuld aanmoedigde, terwijl ze 5) heel veel middelmatige studenten aannamen die niets te zoeken hadden op een law school, en (6) niet goed waren voorbereid op het rechtbankexamen of (7) te dom waren om ervoor te kunnen slagen.

Het gerucht ging dat het aantal aanmeldingen voor FBLS met vijftig procent was gedaald. Omdat FBLS geen overheidssteun kreeg, en geen donaties, zou een dergelijke daling tot allerlei pijnlijke bezuinigingen leiden, waardoor een toch al slechte law school alleen maar nog slechter zou worden. Dat vonden Mark Frazier en zijn vrienden geen probleem; zij zouden de komende vier maanden wel doorkomen, vertrekken en nooit meer terugkomen.

Mark woonde in een flatgebouw van vijf verdiepingen dat tachtig jaar oud was en zichtbaar in verval raakte, maar de huur was laag en dat trok studenten aan van GW (George Washington) en FBLS. In het begin was het gebouw Cooper House genoemd, maar nadat het

drie decennia door studenten was uitgeleefd had het gebouw een bijnaam gekregen, de ‘Coop’ – het kippenhok. Omdat de liften zelden functioneerden, nam Mark de trap naar de tweede verdieping en stapte zijn kleine en schaars gemeubileerde appartement binnen – hij betaalde 800 dollar per maand voor zesenvestig vierkante meter. Om de een of andere reden had hij het appartement schoongemaakt na zijn laatste tentamen voor de vakantie, zodat hij blij was te zien dat alles in orde was. En waarom ook niet? De eigenaar, een huisjesmelker, kwam nooit langs. Terwijl Mark zijn tassen uitpakte, viel hem de stilte op. Normaal, met de vele studenten en de dunne muren, was het er altijd een herrie vanjewelste: stereo-installaties, televisies, discussies, grappen, pokerspelletjes, gevechten, gitaarspelen, zelfs een trombone die werd bespeeld door een nerd op de derde verdieping en waarvan het geluid in het hele gebouw te horen was. Maar vandaag niet, vandaag was iedereen nog thuis en genoot van de vakantie, zodat het griezelig stil was in de gangen.

Na een halfuur verveelde Mark zich en hij verliet het gebouw. Hij liep over de New Hampshire Avenue en terwijl de wind door zijn dunne fleecesjas en oude kakibroek waaide besloot hij opeens om 21st Street in te lopen en naar FBLs te gaan om te kijken of die open was. In een stad die vol stond met spuuglelijke moderne gebouwen, zag FBLs er opvallend onopvallend uit. Het was een naoorlogs gebouw van nietszeggende gele baksteen, had acht verdiepingen en asymmetrische vleugels – de poging van een mislukte architect om een statement te maken. Vroeger was het kennelijk een kantoorgebouw geweest, maar inmiddels waren op de onderste vier verdiepingen een heleboel muren weggebroken om kleine collegezalen te creëren. Op de vijfde verdieping was de bibliotheek, een wirwar van grote, vernieuwde vertrekken met boeken die zelden werden aangeraakt en met enkele reproducties van portretten van onbekende rechters en rechtsgeleerden. De kantoren bevonden zich op de zesde en zevende verdieping. En op de achtste verdieping, zo ver mogelijk bij de studenten vandaan, huisden de administratie en de decaan, die zich stevig had verschanst in een hoekkantoor dat hij zelden verliet.

De hoofdingang zat niet op slot, dus liep Mark de verlaten lobby binnen. Hij was blij dat het er warm was, maar vond de ruimte zoals

altijd vreselijk deprimerend. Aan een van de muren hing een enorm mededelingenbord met allerlei briefjes, bekendmakingen en verleidingen. Er hingen een paar fraai uitzierende posters met wervende teksten voor studies in het buitenland, maar ook de gebruikelijke handgeschreven briefjes waarop van alles te koop werd aangeboden – boeken, fietsen, toegangkaartjes, samenvattingen, bijlessen – en appartementen die te huur waren. Het rechtbankexamen hing als een dreigende wolk boven de hele school, zodat er ook posters hingen waarop bijspiijkercursussen werden aangeboden. Als hij maar goed genoeg zocht, vond hij misschien een paar mogelijke banen, maar op FBLs werden die elk jaar minder. In een hoek zag hij dezelfde oude brochures waarin zelfs nog meer studieleningen werden aangeboden. Helemaal achter in de lobby stonden verkoopautomaten en een kleine koffiobar, maar omdat het vakantie was werd daar niets klaargemaakt.

Mark liet zich in een versleten leren stoel vallen en nam de sombere omgeving in zich op. Was dit een echte law school of gewoon een van de vele diplomafabrieken? Het antwoord was wel duidelijk en voor de zoveelste keer wenste hij dat hij dit gebouw als argeloze eerstejaarsstudent nooit was binnengestapt. Nu, bijna drie jaar later, ging hij gebukt onder leningen waarvan hij zich niet kon voorstellen dat hij die ooit zou kunnen afbetalen. Als er al licht was aan het eind van de tunnel, kon hij dat licht niet zien.

En waarom zou iemand een law school Foggy Bottom noemen? Alsof de rechtenstudie op zich niet al vervelend genoeg was, had een intelligente ziel de faculteit een jaar of twintig geleden een naam gegeven die zelfs nog meer vreugdeloosheid uitstraalde. Die man, nu dood, had de faculteit verkocht aan een paar Wall Street-investeerders die volgens zeggen wel leuke winsten boekten, maar weinig juridisch talent hadden.

Hoe koop en verkoop je law schools? Dat was nog altijd een mysterie.

Mark hoorde stemmen en ging snel naar buiten. Hij liep door New Hampshire naar Dupont Circle, waar hij Kramer Books binnenliep voor een kop koffie en om even op te warmen. Hij ging altijd overal lopend naartoe. Zijn Bronco veroorzaakte te veel problemen in de stad, en dus liet hij hem staan op een parkeerplaats achter de Coop,

altijd met de sleutel in het contact. Helaas was niemand tot nu toe in de verleiding gekomen hem te stelen.

Weer opgewarmd liep hij snel zes blokken in noordelijke richting over Connecticut Avenue. Advocatenkantoor Ness Skelton nam een paar verdiepingen in beslag van een modern gebouw vlak bij het Hinckley Hilton. Vorig jaar zomer was Mark erin geslaagd zich daar naar binnen te wurmen door een stageplaats te accepteren waarvoor minder dan het minimumloon werd betaald. Belangrijke advocatenkantoren gebruikten de zomerprogramma's om topstudenten te verleiden tot het grootse leven. Er werd weinig werk verwacht, de stagiaires kregen een belachelijk gemakkelijk werkrooster, plus kaartjes voor sportwedstrijden en uitnodigingen voor chique feesten in de fraaie achtertuinen van de welvarende partners. Zodra ze waren verleid, gingen ze een dienstverband aan en werden na hun afstuderen al gauw in de 'honderd uur per week'-gehaktmolen gegooid.

Zo niet bij Ness Skelton. Het kantoor had maar vijftig advocaten en was zeker geen toptienkantoor. De cliënten waren gevarieerd: het Sojabonen Forum, Gepensioneerde Postdienst Medewerkers, de Rund- en Lamsvlees Raad, Nationale Asfalt Aannemers, Invalide Spoorweg Technici – en verschillende defensiecontractors die wanhopig op zoek waren naar hun deel van de taart. De knowhow van het kantoor, voor zover aanwezig, was het onderhouden van relaties met het Congres. Het zomerstageprogramma was eerder opgezet om goedkope arbeidskrachten te werven dan om topstudenten aan te trekken. Mark had hard gewerkt en afstompend werk verricht, en aan het eind van de zomer, toen hij een aanbod kreeg dat wel iets op een baan leek maar alleen nadat hij voor het rechtbankexamen was geslaagd, wist hij niet of hij moest lachen of huilen. Toch nam hij het aanbod met beide handen aan – hij had immers niets anders – en werd een van de weinige FBLs-studenten met een toekomst. Dat najaar had hij met zachte drang bij zijn supervisor aangedrongen op meer informatie over de arbeidsvoorwaarden van zijn toekomstige dienstverband, maar tevergeefs. Er was misschien sprake van een fusie, er was misschien sprake van een splitsing, er was misschien sprake van een heleboel dingen, maar niet van een arbeidscontract.

Dus hing hij maar wat rond. 's Avonds, op zaterdagen, op vrije dagen – altijd als hij zich verveelde ging hij even naar het advocatenkantoor, altijd met een geforceerde brede glimlach en altijd bereid een handje te helpen met het saaie werk. Hij had geen idee of hij er iets mee opschoot, maar het kon ook geen kwaad, dacht hij.

Zijn supervisor heette Randall; de man werkte hier al tien jaar, was *associate partner* en stond onder grote druk, want een medewerker van Ness Skelton die er na tien jaar niet in was geslaagd partner te worden werd zonder veel ophef de deur gewezen. Randall was afgestudeerd aan George Washington en dat was, in de pikorde van de stad, een lager niveau dan Georgetown, maar toch verschillende niveaus hoger dan Foggy Bottom. De hiërarchie was duidelijk en star, en de ergsten waren de advocaten van GW: zij baalden ervan dat 'de bende van Georgetown' op hen neerkeek en waren daarom maar al te graag bereid om met zelfs nog meer minachting neer te kijken op de studenten van FBLs. Het hele kantoor stonk naar kliekvorming en snobisme, en Mark vroeg zich vaak af hoe hij hier in vredesnaam was terechtgekomen. Twee *associate partners* kwamen van FBLs, maar zij hadden het zo druk met hun pogingen zich van hun faculteit te distantiëren dat ze geen tijd hadden Mark een handje te helpen. Sterker nog, het leek alsof zij hem nog meer negeerden dan de anderen. Mark had vaak gemompeld: 'Wat een manier om een advocatenkantoor te runnen,' maar hij nam aan dat er in elk beroep sprake was van verschillende statusniveaus. Hij had het te druk met zich zorgen maken over zichzelf om zich bezig te houden met de vraag waar de anderen rechten hadden gestudeerd. Hij had zijn eigen problemen.

Hij had Randall een mailtje gestuurd en gezegd dat hij zou langskomen voor eventuele geestdodende klussen. Randall begroette hem kortaf met: 'Nu al terug?'

Zeker, Randall, en hoe was jouw vakantie? Fijn je weer te zien. 'Ja, had al gauw de balen van alle gedoe met de feestdagen. Hoe is het hier?'

'Twee van de secretaresses hebben de griep,' zei Randall en hij wees naar een dertig centimeter hoge stapel documenten. 'Ik heb daar veertien kopieën van nodig, allemaal geordend en geniet.'

Oké, terug naar de kopieerkamer, dacht Mark. 'Zeker,' zei hij, alsof

hij niet kon wachten om aan de slag te gaan. Hij nam de documenten mee naar de kelder, een kerker die vol stond met kopieerapparaten. Waarna hij drie uur lang bezig was met stompzinnig werk waarvoor hij geen cent betaald kreeg.

Hij miste Louie en zijn enkelband bijna.

2

Todd Lucero was, net als Mark, geïnspireerd om advocaat te worden dankzij door drank beïnvloede gesprekken die hij in een bar had gehoord. Hij werkte al drie jaar als barkeeper in de Old Red Cat, een pubachtige kroeg die in trek was bij studenten van GW en Foggy Bottom. Na zijn college-opleiding aan Frostburg State had hij Baltimore verlaten en was hij naar D.C. vertrokken op zoek naar een carrière. Toen hij die niet vond, nam hij een parttimebaantje aan bij de Old Red Cat en ontdekte al gauw dat hij het heel leuk vond om biertjes te tappen en sterke cocktails te mixen. Hij was van het publeven gaan houden en had er talent voor om met de zware drinkers te kletsen en de lawaaischoppers te kalmeren. Todd was ieders favoriete barkeeper en sprak honderden van zijn vaste gasten bij hun voornaam aan.

De afgelopen tweeënhalve jaar had hij vaak overwogen om met zijn rechtenstudie te stoppen en zijn droom na te jagen om zijn eigen bar te beginnen. Daar was zijn vader het echter helemaal niet mee eens. Meneer Lucero was politieagent in Baltimore en had zijn zoon altijd gestimuleerd om te studeren. Stimuleren was één ding, maar ervoor betalen iets totaal anders. Dus was Todd in dezelfde val getrapt van gemakkelijk geld lenen en het afgeven aan de hebzuchtige mensen van FBLS.

Hij en Mark Frazier hadden elkaar op de eerste dag tijdens de introductie leren kennen, toen ze allebei net als driehonderdvijftig anderen nog naïef waren en zich inbeeldden dat hun een geweldige juridische carrière met een dik salaris te wachten stond. Na zijn eerste jaar zwoer hij dat hij ermee zou kappen, maar zijn vader schold hem uit. Door zijn toewijding aan de kroeg, had hij nooit de tijd gevonden om in D.C. op zoek te gaan naar een zomerstageplaats. Na zijn tweede jaar zwoer hij dat hij ermee zou kappen, maar zijn stu-

dieleningconsulent raadde hem dat ten sterkste af. Zolang hij nog studeerde, hoefde hij niet te voldoen aan een keihard afbetalings-schema, zodat het volstrekt logisch was om nog meer geld te lenen om af te studeren en een van die lucratieve banen te zoeken die, in theorie, uiteindelijk zou zorgen voor afbetaling van alle schulden. Maar met nog maar één semester te gaan, wist hij maar al te goed dat die banen niet bestonden.

Had hij maar 195.000 dollar van een bank geleend om zijn eigen bar te openen. Dan had hij nu meer dan genoeg geld gehad en kon hij van het leven genieten.

Het was net donker geworden toen Mark de Old Red Cat binnenkwam. Hij ging op zijn favoriete plek aan het einde van de bar zitten, gaf Todd een boks en zei: 'Goed je te zien, man.'

'Jij ook,' zei Todd en hij schoof een ijskoud glas licht bier naar hem toe. Doordat Todd hier al zo lang werkte kon hij zoveel drank weggeven als hij maar wilde, en Mark had al jaren niet betaald.

Nu de studenten weg waren, was het rustig in de bar.

Todd leunde op zijn ellebogen en vroeg: 'En, hoe gaat-ie?'

'Nou, ik ben de hele middag bij het goeie ouwe Ness Skelton geweest, in het kopieerhok, en heb documenten gesorteerd die niemand ooit zal lezen. Nog meer dom werk. Zelfs de juridisch assistenten kijken op me neer. Ik haat dat kantoor en ik ben nog niet eens aangenomen!'

'Nog steeds geen contract?'

'Nee, en het plaatje wordt elke dag onduidelijker.'

Snel nam Todd een slok uit zijn beker die onder de bar stond. Zelfs hij mocht onder werktijd niet drinken, maar zijn baas was er niet. Hij vroeg: 'En hoe was kerst in huize Frazier?'

'Ho, ho, ho! Ik heb het tien ellendige dagen volgehouden en ben er toen als een haas vandoor gegaan. En jij?'

'Drie dagen, toen riep de plicht en ben ik weer gaan werken. Hoe gaat het met Louie?'

'Nog steeds serieus in staat van beschuldiging; hij zal echt wel de bak in gaan. Ik zou medelijden met hem moeten hebben, maar het is moeilijk om medelijden te hebben met iemand die de halve dag ligt te slapen en de andere helft van de dag op de bank naar *Judge*

Judy ligt te kijken en zit te zeuren over zijn enkelband. Mijn arme moeder.’

‘Je oordeelt keihard over hem.’

‘Niet hard genoeg. Dat is zijn probleem, weet je: niemand is ooit hard genoeg geweest voor Louie. Op zijn dertiende werd hij betrap met hasj en gaf hij de schuld aan een vriendje, en natuurlijk kwamen mijn ouders voor hem op. Hij is nooit ergens verantwoordelijk voor gesteld. Tot nu dan.’

‘Balen, man! Ik moet er niet aan denken, een broer in de gevangenis.’

‘Ja, dat is shit. Ik wou dat ik hem kon helpen, maar dat kan dus niet.’

‘Ik zal maar niet naar je pa vragen.’

‘Heb hem niet gezien en niets van hem gehoord. Zelfs geen kaart gekregen. Hij is vijftig en de trotse papa van een kind van drie; zal dus wel voor kerstman hebben gespeeld, een heleboel speelgoed onder de boom hebben gelegd en hebben geglimlacht als een gek toen dat kind gillend beneden kwam. Wat een rotzak.’

Twee studentes kwamen de bar binnen en Todd liep weg om hen te bedienen.

Mark haalde zijn telefoon tevoorschijn en bekeek zijn berichtjes. Toen Todd terugkwam, vroeg hij: ‘Heb je al cijfers gezien?’

‘Nee, maar wat geeft het ook? We zijn immers allemaal topstudenten.’ De cijfers op Foggy Bottom waren te gek voor woorden. Omdat het noodzakelijk was dat de studenten van FBLS met fantastische cijfers afstudeerden, deelden de hoogleraren A’s en B’s uit alsof het niets kostte. Er was niemand die niet afstudeerde aan FBLS. Dat had er natuurlijk toe geleid dat de studenten nogal lusteloos studeerden en dat had er natuurlijk toe geleid dat elke kans op competitief leren in de kiem werd gesmoord. Een stel middelmatige studenten werd zelfs nog middelmatiger. Geen wonder dat het rechtbankexamen zo zwaar was.

Mark zei: ‘En je kunt echt niet verwachten dat een stel overbetaalde hoogleraren tijdens de kerstvakantie examens beoordeelt, toch?’

Todd nam een slok, boog zich zelfs nog dichter naar Mark toe en zei: ‘We hebben een groter probleem.’

‘Gordy?’

‘Gordy.’

‘Daar was ik al bang voor. Ik heb hem berichtjes gestuurd en geprobeerd hem te bellen, maar zijn telefoon staat uit. Wat is er aan de hand?’

‘Het is erg,’ zei Todd. ‘Hij is voor kerst naar huis gegaan en heeft de hele tijd ruzie gemaakt met Brenda. Zij wil een grote bruiloft in de kerk met duizend gasten. Gordy wil niet trouwen. Haar moeder heeft veel in de melk te brokkelen, maar zijn moeder praat niet met haar moeder en de hele zaak loopt in het honderd.’

‘Ze trouwen op 15 mei, Todd. Als ik het me goed herinner, zijn jij en ik bruidsjonker.’

‘Nou, reken daar maar niet op. Hij is alweer in de stad en slikt zijn medicijnen niet. Zola kwam vanmiddag langs en heeft me bijgepraat.’

‘Wat voor medicijnen?’

‘Dat is een lang verhaal.’

‘Wat voor medicijnen?’

‘Hij is manisch-depressief, Mark. Een paar jaar geleden vastgesteld.’

‘Je houdt me voor de gek zeker?’

‘Waarom zou ik daar grapjes over maken? Hij is manisch-depressief en Zola zegt dat-ie z’n medicijnen niet meer slikt.’

‘Waarom heeft hij ons dat niet verteld?’

‘Die vraag kan ik niet beantwoorden.’

Mark nam een grote slok bier en schudde zijn hoofd. Hij vroeg: ‘Zola dus al terug?’

‘Ja, zij en Gordy zijn kennelijk alweer terug om een paar dagen plezier te maken, hoewel ik me afvraag of ze veel plezier zullen hebben. Zij denkt dat hij ongeveer een maand geleden met zijn medicijnen is gestopt, toen we studeerden voor de eindexamens. De ene dag is hij manisch en stuitert tegen de muren omhoog; en de volgende is hij lethargisch nadat hij tequila heeft gedronken en hasj heeft gerookt. Hij kraamt onzin uit, zegt dat-ie wil stoppen met de studie en wil weglopen naar Jamaica, natuurlijk samen met Zola. Ze denkt dat hij misschien iets stoms zal doen en zichzelf iets aandoet.’

‘Gordy is stom. Hij is verloofd met zijn jeugdliefde, een lieve vrouw die toevallig geld heeft, en nu woont hij samen met een Afrikaanse

meid wier ouders en broers in dit land zijn zonder het voordeel van die immigratiepapieren waar iedereen het over heeft. Ja, die vent is stom.’

‘Gordy zit in de problemen, Mark. Hij is al weken aan het afglijden en heeft onze hulp nodig.’

Mark schoof zijn bier van zich af, maar niet meer dan een paar centimeter, en vouwde zijn handen achter zijn hoofd. ‘Alsof we al niet genoeg hebben om ons zorgen over te maken. Hoe zouden we hem dan moeten helpen?’

‘Geen idee. Zij probeert een oogje op hem te houden en wil dat we vanavond langskomen.’

Mark schoot in de lach en nam nog een slok.

‘Wat is er zo grappig?’ vroeg Todd.

‘Niets, maar kun je het schandaal voorstellen in Martinsburg, West Virginia, als bekend wordt dat Gordon Tanner, wiens vader deken is bij de kerk en wiens verloofde de dochter is van een voor-
aanstaande arts, gek is geworden en is gestopt met zijn rechtenstudie om naar Jamaica te gaan met een Afrikaanse moslima?’

‘Daar kan ik de humor bijna van inzien.’

‘Nou, dan moet je beter je best doen! Het is een giller.’ Maar hij lachte niet meer. ‘Luister, Todd, we kunnen hem niet dwingen om zijn medicijnen te slikken. Hij zou ons iets aandoen als we dat zouden proberen.’

‘Hij heeft onze hulp nodig, Mark. Ik ben om negen uur vrij, en dan gaan we naar hem toe.’

Een man in een keurig pak ging aan de bar zitten en Todd liep naar hem toe om zijn bestelling op te nemen.

Mark nam kleine slokjes van zijn bier en maakte zich nu zelfs nog meer zorgen.

3

Drie jaar voordat Zola Maal werd geboren, vluchtten haar ouders uit Senegal. Ze vestigden zich met hun twee zoontjes in een sloppenwijk van Johannesburg en vonden ongeschoold werk, zoals vloeren schrobben en greppels graven. Twee jaar later hadden ze genoeg gespaard voor een boottocht. Met behulp van een tussenpersoon/mensenhandelaar betaalden ze voor een ellendige reis naar Miami aan boord van een Libisch vrachtschip, samen met twaalf andere Senegalezen. Nadat ze veilig aan land waren gesmokkeld, haalde een oom hen op. Hij nam hen mee naar zijn huis in Newark, New Jersey, waar ze in een tweekamerappartement woonden in een gebouw vol andere mensen uit Senegal, van wie er niet één een permanente verblijfsvergunning had.

Een jaar na hun aankomst in de vs werd Zola geboren in het Universiteitsziekenhuis van Newark, waardoor zij meteen een Amerikaans staatsburger werd. Terwijl haar ouders twee en drie baantjes hadden, allemaal zwart en voor minder dan het minimumloon, gingen Zola en haar broers naar school en integreerden in de samenleving. Ze waren gelovige moslims en droegen hun religie uit, maar Zola merkte al op jonge leeftijd dat ze zich meer aangetrokken voelde tot de westerse manier van leven. Haar vader was een strenge man die erop stond dat de talen uit hun geboorteland, Wolof en Frans, werden vervangen door Engels. De jongens leerden de nieuwe taal snel en leerden hem thuis aan hun ouders.

Het gezin verhuisde vaak binnen Newark, altijd naar kleine appartementen, die wel steeds iets groter waren dan het vorige, en altijd met andere Senegalezen in de buurt. Ze waren allemaal bang voor uitzetting, maar dachten dat het veiliger was om bij elkaar te blijven. Elke keer als er op de deur werd geklopt, rilden ze van angst. Ze mochten onder geen beding in de problemen komen, zodat Zola en

haar broers leerden om niets te doen waardoor ze de verkeerde soort aandacht trokken. Zola had weliswaar de juiste papieren, maar wist dat haar familie in gevaar verkeerde. Ze was altijd doodsbang dat haar ouders en broers zouden worden gearresteerd en teruggestuurd naar Senegal.

Toen ze vijftien was, kreeg ze haar eerste baantje als afwasser in een eethuisje; ze kreeg natuurlijk contant betaald, maar verdiende niet veel. Haar broers werkten ook, en het hele gezin deed zuinig aan en spaarde zo veel mogelijk.

Als Zola niet aan het werk was, studeerde ze. High school rondde ze moeiteloos af met hoge cijfers, en daarna werd ze als deeltijdstudent aangenomen op een *community college*. Dankzij een kleine beurs kon ze voltijdstudent worden en daardoor kreeg ze een baan in de bibliotheek van het college. Maar ze bleef als afwasser werken en ze maakte samen met haar moeder huizen schoon en paste op de kinderen van vrienden van bevriende gezinnen met betere banen. Haar oudste broer trouwde met een Amerikaanse vrouw die geen moslima was, en hoewel dat een gemakkelijker manier was om Amerikaans staatsburger te worden, veroorzaakte dat ernstige problemen met haar ouders. De broer en zijn nieuwe echtgenote verhuisden naar Californië om daar een nieuw leven te beginnen.

Toen Zola twintig was ging ze het huis uit en schreef zich in als eerstejaarsstudente bij de universiteit Montclair State. Ze woonde in een studentenhuis met twee Amerikaanse meisjes, die het ook allebei zuinig aan moesten doen. Ze koos Financiële Administratie als major, omdat ze het leuk vond om met cijfers te werken en aanleg had voor financiën. Ze studeerde hard als ze er tijd voor had, maar het gegoochel met twee en soms drie baantjes maakte studeren vaak moeilijk. Haar huisgenootjes introduceerden haar in de feestscene en ze ontdekte dat ze daar ook aanleg voor had. Hoewel ze vasthield aan het strenge moslimverbod op alcohol en het spul ook niet lekker vond, stond ze meer open voor andere verleidingen, voornamelijk mode en seks. Ze was bijna 1 meter 82 en kreeg vaak te horen hoe goed ze eruitzag in een strakke spijkerbroek. Haar eerste vriendje leerde haar met alle plezier alles over seks. Haar tweede vriendje liet haar kennismaken met *recreational drugs*. Tegen het einde van haar derde jaar beschouwde ze zichzelf stilletjes en uitdagend als niet-

praktiserende moslima, ook al hadden haar ouders daar geen idee van.

Haar ouders zouden al gauw ernstiger problemen hebben. In de herfst van haar vierde studiejaar werd haar vader gearresteerd en twee weken in de gevangenis gezet voordat er een borg was geregeld. Op dat moment werkte hij voor een schilder, ook een Senegalees zonder de juiste papieren. Zijn baas had voor het binnenschilderwerk van een groot kantoorcomplex in Newark kennelijk een lagere offerte uitgebracht dan een schilder die lid was van de vakbond. Deze vakbondsschilder tipte de ICE (Immigration and Customs Enforcement, de Amerikaanse immigratiedienst) en zei dat er illegalen werden gebruikt. Dat op zich was al erg genoeg, maar er zouden ook kantoorartikelen worden vermist en beschuldigingen zijn geuit. Zola's vader en vier andere illegale arbeiders werden beschuldigd van grootschalige diefstal. Hij kreeg een oproep om te verschijnen bij de immigratierechtbank, en ontving een voorlopige tenlastelegging.

Zola nam een advocaat in de arm die beweerde dat hij zich in dergelijke zaken had gespecialiseerd, en de familie betaalde een voorschot van 9.000 dollar, vrijwel al hun spaargeld. De advocaat had het ontzettend druk en beantwoordde hun telefoontjes bijna nooit. Terwijl Zola's moeder en broer zich in en rond Newark verborgen, was zij degene die met de advocaat aan de slag moest. Ze voelde een enorme afkeer voor de man, een snelle prater die het niet zo nauw nam met de waarheid; zonder dat voorschot zou ze hem hebben ontslagen. Er was geen geld meer om een andere advocaat in te huren. Toen hij niet bij de rechtbank verscheen, haalde de rechter hem van de zaak. Ten slotte kon Zola een pro-Deoadvocaat overhalen om de zaak over te nemen en werd de voorlopige tenlastelegging ingetrokken. Maar de uitzetting was niet van tafel. De zaak sleepte zich voort en nam zoveel van haar tijd en aandacht in beslag dat haar studieresultaten eronder leden. Na verschillende hoorzittingen raakte ze ervan overtuigd dat alle advocaten lui of stom waren, en dat zij het zelf beter zou kunnen.

Ze viel voor de leugen dat iedereen dankzij een gemakkelijke overheidslening rechten kon studeren en zette de eerste stoutmoedige stappen die haar naar Foggy Bottom zouden leiden. Nu, halverwege haar laatste jaar, had ze een hogere schuld dan ze zich kon voorstel-

len. Haar beide ouders en Bo, haar ongetrouwde broer, liepen nog steeds de kans gedeporteerd te worden, hoewel hun zaken door de enorme achterstand bij de immigratierechtbanken nog ergens in een la lagen.

Ze woonde in 23rd Street in een gebouw dat niet even vervallen was als de Coop, maar in veel opzichten identiek. Het gebouw zat bomvol studenten in kleine, goedkoop ingerichte appartementjes. Aan het begin van het derde jaar had ze Gordon Tanner leren kennen, een knappe, sportieve blonde jongen die tegenover haar in de gang woonde. Van het een kwam het ander, en ze begonnen aan een uitzichtloze affaire. Ze hadden het al gauw over samenwonen, om geld te besparen natuurlijk. Gordon verwierp dat idee ten slotte omdat Brenda, zijn knappe verloofde thuis, van de stad hield en vaak op bezoek kwam.

Een relatie met twee vrouwen tegelijk bleek te veel voor Gordy. Hij was al bijna zijn hele leven verloofd met Brenda en wilde nu wanhopig graag een huwelijk voorkomen. Zola veroorzaakte totaal andere problemen, en hij had zichzelf er nog niet van kunnen overtuigen dat hij moedig genoeg was om ervandoor te gaan met een donker meisje en zijn familie en vrienden nooit meer terug te zien. Tel daar de stress van een slechte of eigenlijk niet-bestaande banenmarkt bij op, de verstikkende studieschuld en het vooruitzicht voor het rechtbankexamen te zakken, en Gordy draaide volledig door. Vijf jaar geleden was vastgesteld dat hij manisch-depressief was. Medicatie en psychotherapie hadden een positief effect en op een angstaanjagende gebeurtenis op college na had hij een vrij normaal leven geleid. Dat veranderde rond Thanksgiving tijdens zijn derde jaar op Foggy Bottom toen hij ophield zijn medicijnen te slikken. Zola schrok van zijn stemmingswisselingen en riep hem ten slotte ter verantwoording. Hij vertelde haar van zijn ziekte en nam zijn medicijnen weer in, waardoor hij een paar weken minder extreme ups en downs had.

Na hun examens gingen ze voor de vakantie naar huis, ook al hadden ze daar geen van beiden zin in. Gordy wilde nog een laatste keer ruzie met Brenda maken en het huwelijk definitief afblazen. Zola wilde helemaal niet bij haar familie zijn, want ondanks zijn proble-

men zou haar vader de behoefte voelen zedepreken en tirades te houden over haar zondige westerse manier van leven.

Een week later waren ze weer in D.C. Gordy was nog steeds verloofd en de huwelijksdatum was nog steeds 15 mei. Maar hij slikte zijn medicijnen niet en was labiel. Twee dagen lang kwam hij zijn slaapkamer niet uit, hij sliep urenlang of zat met zijn kin in zijn handen naar de donkere muren te staren. Zola kwam en ging, en wist niet wat ze moest doen. Toen was hij drie dagen verdwenen en stuurde haar berichtjes dat hij in de trein naar New York zat, om 'een paar mensen te interviewen', omdat hij een enorme samenzwering had ontdekt en heel veel moest doen. Om vier uur 's nachts lag ze in haar appartement te slapen toen hij opeens naar binnen stormde, zijn kleren van zijn lijf trok en seks met haar wilde. Later die dag verdween hij weer, op jacht naar slechteriken en 'op zoek naar negatieve info over iemand'. Toen hij terugkwam was hij nog steeds manisch en was uren met zijn laptop bezig. Hij zei dat ze niet bij hem in zijn appartement mocht komen, omdat hij nog zoveel te doen had.

Bang en uitgeput ging Zola ten slotte naar de Old Red Cat om met Todd te praten.